

UNA CONSPIRACIÓ  
CONTRA EL DOMINI  
FRANCÈS A MITJANS  
DEL SEGLE XVII

SANTIAGO PARÍS I VIDAL-RIBAS



Espanya ha estat un país de guerres i, fonamentalment, de guerres civils. Les guerres totes són de mal pair i les civils, en el fons les úniques que es poden entendre (com diuen a Castella “se odian como hermanos”), deixen uns traus que triguen a prop de mig segle en tancar-se. A casa nostra aquest temps mai no arribava a complir-se.

Viladrau participà en moltes de totes aquestes conteses. Aquest pobre idíl·lic, tranquil i acollidor, que els caps de setmana s’omple de autobusos de gent gran, de boletaires, excursionistes i motoristes, ha estat niu i nissaga de bandolers, trabucaires, patriotes, defensors de la casa seva, mercenaris, en fi, d’homes d’armes ardits i valents.

N’hi ha hagut de tots els colors: pagesos de remenses, seguidors de nyerros i cadells, defensors de Felip IV o de Lluís XIII, de Felip V o de Carles III, liberals o carlins, etc., etc.

Els segles XIX i XX han estat especialment polítics en aquest tipus de batusses: la Guerra del francès, les tres carlinades, els federals, vint-i-tres cops d’estat, dues repúbliques, tres monarquies, dues dictadures i alguna “dictablenda”, les guerres colonials de Cuba, Marroc i Filipines, la del 98, els enfrontaments entre el Sindicat Lliure i Únic, finalitzant en la guerra civil del 36.

Parlar dels fets més propers és sempre delicat i, com diu el D. Ariet referint-se a la darrera carlinada: *“De la guerra carlina no’n parlem, perquè viuen encara molts dels que hi prengueren part activíssima i ens exposaríem a ferir la susceptibilitat i l’amor propi contra la nostra voluntat”*

Crec que és millor embolcallar-se en els testimonials i extraordinaris “Vels de Maia” que ens deixa M. Manent i fugir, esperem que per sempre, de aquesta vella i coneguda olor.

Deixem, doncs, els segles XIX i XX. Anem més enrera i parlem del 1640.

Situem els fets en la cronologia dels nostres reis.

|            |   |           |         |      |         |      |
|------------|---|-----------|---------|------|---------|------|
| Felip II   | a | Catalunya |         |      |         |      |
| III        | a | Castella  | 1598    |      |         | 1621 |
| Felip III  | a | Catalunya |         |      |         |      |
| IV         | a | Castella  | 1621    |      |         | 1641 |
| Lluís XIII | a | França    | gener   | 1641 | maig    | 1643 |
| Lluís XIV  | a | França    | maig    | 1643 | octubre | 1652 |
| Felip III  | a | Catalunya | octubre | 1652 |         | 1665 |

Las relaciones entre el Principat i la monarquia no eran gens fàcils. Els motius, com sempre, són de tota mena. Les aventures imperials del "Conde Duque" no volien ser ateses per les Corts Catalanes. A diferència de les "Cortes Castellanas", les catalanes, compostes pels estaments eclesiàstic, militar i reial, tenien funcions diferents. Mentre que a Castella es convocaven per concedir impostos i no per fer lleis, a Catalunya cap llei no podia ésser promulgada que no fos aprovada per les seves Corts.

Com van exposar al rei diversos juristes com en Fontanella *"En Cataluña el supremo poder y jurisdicción de la provincia no la tiene su Majestad a solas sino su Majestad y los tres brazos y estamentos de la Provincia, que tienen poder absoluto de hacer y deshacer y dar al gobierno dellas"*.

És per això que Olivares comunicà a D. Juan de Austria, Cardenal-Infante, "Esta gente de allí es, sin duda, dura y terrible porque el Gobierno dista tan poco de república que no sé si dista algo".

No cal dir que la desconfiança entre ambdues parts era absoluta, i quan un exèrcit de 10.000 homes, ben segur que el més bo i millor de cada casa, mal pagats i morts de gana, entrà a reconquerir, i ho va fer, la plaça de Salses en poder del Príncep de Condé, tot se'n va anar en orris.

Tamarit, diputat per l'estament militar, fou empresonat. Santa Coloma va ser substituït pel Duc de Cardona en un intent de apaivagar els ànims. El 7 de juny tot va esclatar. Els segadors se sublevaren, i entre altres malifetes mataren al Comte de Santa Coloma. El pobre i vell Duc de Cardona morí a Perpinyà el 22 de juliol, el desordre públic era total i en Clarís i els seus van pensar que el millor per a Catalunya era canviar el rei espanyol pel rei francès.

El pamfletista de l'època, Francisco de Quevedo, plasmà en aquests senzills i extraordinaris versos la situació i els sentiments.

*Cataluña lastimada  
Con mortales desafueros  
Suplicando por sus fueros  
Está ya desahogada,  
Que suele tal vez negada  
A los vasallos la audiencia,  
Apurada la paciencia  
Y cansada la lealtad,  
Perder a la majestad  
El respecto y la obediencia*

Com es pot veure, el tema no és, ni era senzill. Allò que per a un era blanc, per a l'altre era immediatament negre. Durant aquells 12 anys, conspiracions, revoltes i infidelitats se succeïren, una darrera l'altra. Vull fer esment d'una que fou descoberta el 7 de febrer de 1645, a favor del rei catòlic Felip IV (recordem que l'altre, Lluís el francès, el rei cristianíssim), i protagonitzada pel diputat eclesiàstic d'aquell any, Fr. D. Gisperto Amat, abat de Sant Pere de Galligans, Jerónimo Fornells, batlle de Mataró, Onofre Aquiles, mercader, els doctors Amigant i Ferrer i Miquel Serra, notari de Barcelona. Sembla ser que el cap de la conspiració era una dona de gran empenta, la baronessa d'Albi. Però això són altres històries.

Cal dir que a la fi, tot no era més que un joc de interessos de les classes benestants. El poble, com sempre, no se n'assabentava gaire, i l'única cosa que podia fer era rebre per tots costats.

L'any 1652, mig cansat tothom, es van anar acabant les lluites. Jo voldria citar aquí el romàntic punt de vista de Víctor Balaguer expressat a la seva *Història de Catalunya*,

*"Es preciso tener en cuenta que para los catalanes de aquella época y de aquel temple, había una cosa superior a todas las de este mundo; el amor a la patria, el amor a las libertades del país. El rey no era otra cosa para ellos más que el gran sacerdote guardador de las leyes, el encargado de cumplirlas y hacerlas cumplir, el presidio puesto en el trono para sostén de las instituciones, como se ponía un presidio en una plaza para defensa de sus muros. Que fuese el rey de Francia o el de España, o el de cualquier otro punto, para ellos era ésta cuestión de nombre. El verdadero rey era la ley, la ley hecha en Cortes, la ley hecha por el país para el país, la ley paccionada entre el monarca y el pueblo".*

*“Mirada bajo su verdadero punto de vista, tan patriota y sagrada era en 1640, la idea de resistir, como en 1652 la de ceder”.*

I Viladrau, què feia en tot aquest batibull? Suposo que intentar treure profit del uns i dels altres, i a les acaballes dels 12 anys de guerra, a l'abril del 1562, participà, ni més ni menys, que en l'intent de presa de la ciutat de Vic. D'això se n'ocupa el document que V. Balaguer transcriu en la seva obra.

RELACIÓ VERDADERA DE LA INTENTADA PRESA DE LA CIUTAT DE VICH, DE MOLT TEMPS, Y DE MOLTS TRASSADA, Y MAL REAIXIDA

*(De un impreso coetáneo)*

*“Despres de lo temps de nou mesos de porfiat siti per mar, y terra sobre Barcelona, ha fer veurer als impertinents castellans, (nostres enemichs) lo valor, constancia, y lealtat de aquella invicta ciutat, y los ha fet gastar y perdre en diner mes de quatre milions, en soldats mes de curenta mil homens, que ab novas, y continuas llevas han aportat pera fornir son exercit, lo cual per las surtidas, pesta, fam, y treball infatigable en tan grans, y llargues circunvalacions, y per la desesperació de alcançar lo fi, está reduhit sempre á número flach y flacas forças. Han ells maliciosament ordit, y fet entre los castellans esta, que fehelment escrich, última de las embusterias, pera gloria dels bons, y perdicció dels mals.*

*En algunas poblacions de las estesas faldas de la montanya de Monseny, guarda de feras, tenían refugi, y habitació alguns homens perduts y fascinerosos, y principalmente en los llocs de Viladrau, Arbucies, Sant Hilari y Taradell, de hont per lo tracte y comers tenian ab altres de sa lliga, de las ciutats, vilas y llocs vehines, cresqueren en número, y cresqueren en malicia, que per lo facil, y continuo transit tenian á las trinxeres dels enemichs, y persuadits, y incitas, per estos ab algunas doblas, y moltes promeses, y enganyats per los mol valedors ques prometian y quíça sels eren offerts, determinaren de apoderarse de la ciutat, y plana de Vich ajudats de cavallería castellana.*

*Ab esta determinació tornaren de las trinxeras, á 20 de abril 1652, ab alguna quantitat de moneda, y entregaren part de ella en mans de don Diego Sarriera y de Gurb, senyor y habitant de Sant Hilari, ab*

*promesa del marqués de Mortara, quels enviaria la cavallería pera 30 de dit mes; y com per dit termino no arribás, solicitaren ab repetits avisos la vinguda, offerint y assegurant moltissims micalets, y facil la entrada ó entrega de la ciutat de Vich.*

*A 8 del mes de maig de dit any, vigilia de la Assenció, á les sinch horas de la tarda, lo doctor Balthazar Tapias, del consell de sa Magestat, que per sa disposició y valor ho pot esser del de guerra, y capitá en ella, rebé un avis ab carta dels jurats de dit lloch de la Garriga, contenint que á la punta del dit dia, habian passat entre lo dit lloch, y lo de Samalús, cavalls y gran número de miquelets castellans, judicant eren vuitanta los cavalls, y doscents los miquelets. Tingué aqueix dia mateix altres avisos de differentes parts, que marxavan á la montanya de Monseny, pera juntarse ab los de Viladrau. Comunicá los avisos ab los doctors Jacinto Roca, canonje de la Seu de Vich, y Francesch Coll, jutge ordinari, Pere Martyr Comalada, ciutadá honrat de dita ciutat, junt ab altres ciutadans de coneguda confiança, tots zelosos del servey de Nostre Rey Christianissim (que Deu guar) y cuidadosos del be de la patria. Determinaren de prompte convocar lo Consell de la ciutat, y per ella entés lo designe, y marcha del enemich, resolgueren se posassen tots ciutadans en armas, distribuhint la gent ab vuyt companyas, ab sos capitans y oficials, y per coronel se anomená lo illustre Joan Bonaventura Bergadá, en drets doctor, y conseller en Cap, donant armas y monicions á tots los ciutadans: ab gran diligencia determinaren axi mateix enviar propis al camp, avisant lo marqués de Sant Andreu, Monbrú y compte regent, y juntament se despatxaren avisos y manaments per correus als batlles, y jurats de la vegueria de Vich, donantlos noticia de la marxa é intent del enemich, y que tinguessen tota la gent apunt de guerra pera marxar, en continent tindrian avis, y habia ja dias tenia lo doctor Tapias molta seguretat, qui ab diligencia, y voluntat acudirian tots, y la tenia també de tres batlles de don Diego Sarriera, mes servidors de Nostre Rey.*

*Lo dijous dia de la Assenció, á nou del mes, se sabé eren arribats los enemichs á la casa y hermita de Sant Segimon, situada en lo alt de la montanya de Monseny á la part de la ciutat de Vich, y á tres lleguas de ella, y ques encaminaven al lloch de Viladrau, per ajuntarse ab molts altres miquelets quels aguardaven.*

*Divendres á 10, se tingué avis de que lo baró de Alés, ab son tercio de cavallería, don Joseph de Tort y Paguera, y Francesch Sala, los mes-*

tres de camp, ab dos tercios de infantería, venian marxant á tota pressa, y poch apres tingué lo doctor Tapias un correo de dit baró, ab que lo fehia sabidor, que ell se encaminaba á la Calma y los mestres de camp, junt ab lo hereu Blancafort de la Garriga, ab molt número de gent, que conduhia á Coll Formich, puestos en la montanya de Monseny, y que ab la gent de las batllías, somatents de la ciutat, anás ell dit doctor per la sua part atacant los enemichs.

Aqueix dia convocada, y aplegada molta gent de somatents, y ab cent moscaters de la ciutat, pagats, y monicionats per ella, ab los quals agregaren lo hereu Rocabrúna de Sant Feliu de Terrassola, lo hereu Rimbau de Tona, lo hereu Tortadés de Castanyadell, lo hereu Prat de Moyá, Jacinto Noguera Olsot, y altres ab numerosas tropas de Miquelets. Resolgué lo doctor Tapias, ab lo coronel de la ciutat, marxar á la villa de Taradell, y feren en ella plaça de armas, y estantse disposant tingué avis, que lo enemich tenia ocupada dita vila, de que se feu sabidor encontinent per correu, lo baró de Alés, y se resprenqué la marxa.

Esta nit del divendres estigué la ciutat tota en armas, per tenir lo enemich á una petita llegua della, posás la guarda á tota disposició de guerra, ajudant alguns oficials del batalló, que trobaren en ciutat, qui assistian á las rondas, que foren lo doctor Tapias, veguer, coronel, jutge ordinari, y Joan Francesch, Torrallabreta conseller segon.

A la mitja nit doná una arma lo enemich, per la part del carrer de Sant Francesch, y trobant vigilancia, y resistencia, disparats de una part y altre alguns tirs, li foch forçat retirar-se, y tornaren á Taradell, en una casa á tir de mosquet de la ciutat. Mataren los enemichs un home ques deya Guillem Verges, mercader de Barcelona, desterrat della, y era tal, ques diu morí á mans de sos amichs (just judici de Deu, qui ab axó promete als bons catalans la victoria). Restá tota la ciutat aqueixa nit ab molta quietut guardant quiscu los ordes, y son puesto.

Lo dissapte á 11, vehent acudia moltíssima gent de las batllías, y somatents animosos, tots ben armats, se resolgué anar acometrer lo enemich, y atacarlos en Taradell, resolució, que sabuda per ells, junt ab que per la part de Monseny, sels acostaba lo baró de Alés ab la cavallería, los doná tant gran temor, que á tota pressa desampararen la vila, habent primer tentat lo lloch de Seva, que vehentlo molt ben posat en defensa no volgueren res.

Eixits de Taradell, marxaren via de Viladrau, (antigua lleonera), y pensant entrar en lo lloch, se trobaren burlats, que ja don Aleix de



*Fluviá y Torrelles, Bernardi Figaroles, Sagimon Pujol, Antoni Juyol, y lo hereu Regas de Lliós, batlle, natural de Arbucies, lloc de ahont Sarriera, ab molt miquelets ab orde, y comissió del doctor Tapias, se habian fets forts en dit lloch de Viladrau, ahont foren acomesos dels enemichs per tres vegades, y en totas foren reservats, ab perdua de alguns dells, y dos dels nostres ab ques tingueren de retirar, y feren alto en una casa ques diu Espinsella, ab intent de fortificarsi.*

*En lo temps que duraba esta pelea, hisqueren de Vich lo doctor Tapias, Antoni Corominas veguer de dita ciutat, lo Conseller en cap, coronel della, Miquel Prat y de Sant Juliá, lo doctor Isidro Prat Donzell, Joan Francesch Fontcuberta y Coromina, Francisco Codolosa, ciutadans honrats, lo doctor Ramon Trobat, Gaspar Coromina, Miquel Mas de Roda, Geroni Bosch de Sant Feliu, y altres persones de compte, ab mes de sinchs cents homens de pelea, y alguns cavalls, que de la terra se habian juntants, tots ben armats de armas de foch, de valor, y de gana de pelear, y fonch servit Nostre Senyor donar aqueix dia tanta copia de aigua, que lo riu de Gurri, per hont habian de passar, vingué tant crescut, que molts tingueren que retirar á mitja llegua pera passar per un pont, y ab molta pluja, y fanch acudiren, tant era la gana y fervor que aportavan.*

*Lo veguer ab las tropas de la vanguardia, y lo baró de Alés, ab las suas de cavalleria per altre, ocuparen la vila de Taradell, y lo doctor Tapias, ab lo coronel de Vich, y molta partida de la gent, se restá, y feu nit en lo lloch de Santa Eugenia, poch distant de dita vila, y per esser molt tart, per la molta abundancia de pluja, no fonch possible aqueix dia acometrer los enemichs, que vehentse atacats per tots costats; dins de las montanyas, los causá tant gran temor, que cap á la nit, que fou molta plujosa, y bromosa, se posaren en fuga desordenats, qui per una part, qui per altra ab gran confusió.*

*Diumenge á 12, á la punta del dia se sabe la fuga, y que cuarenta y tants cavalls, comendats per Benet Jover, tinent, y los restants dels cavallers catalans voluntaris, per camins extraordinaris marxaren molt secrets, travessant per la plana de Vich, y passaren á las deu horas de la nit, á tir de mosquet de la ciutat. Lo doctor Tapias, que tingué esta nova de Santa Eugenia, despatxá tres comissaris á la posta, á la part de Ripoll, de Sant Barthomeu del Grau, y de Sant Joan de Gali, per hont judicaba sen podien anar, estant segur, de que nos podian fer forts en ningun castell de la comarca, per tenirlos previnguts ab bona guarnició; esta diligencia dels comissaris ajuda á la tota*

*perdició dels enemichs, que essent descoberts de hu de aquells, mes enllá de Sant Joan de Gali ne dona avis.*

*Baixá de Taradell lo baró de Alés ab sos cavalls, y don Joseph de Tort, y Francesch Sala, ab llur infantería, á la punta del dia, y juntats á consell, en lo lloch de Santa Eugenia, resolgueren de prompte, que lo veguer de Vich ab molta gent de peu, marxas á las parts de Viladrau, perseguint los miquelets castellans que restaren. Y lo baró de Alés, y Tapias ab los cavalls, á qui seguiren don Pedro Fivaller y lo baró Joseph Tarré, donarem al alcans de la cavalleria del enemich, que fugint travessá la plana de Vich, y lo coronel don Joseph de Tort, Francesch Sala, als quals acompanyaba lo cavaller Jaume Domenech y Desbarri, ab molts altres, ab la infantería seguiren ja per lo rastre, ja per la nova ne dona lo comissari, que la descobrí passat Sant Joan del Gali, y ja á galop, ja á brida batuda, fonch tanta la diligencia ques donaren, que portantlos tota la nit de aventatja, á la una hora passat mitx dia, se trobaren sobre dells en un torrents, terra molt trencada de la parroquia de Olost, terme de Llusanés, distant de Taradell quatre lleguas, y de Vich tres, y al punt que la descobriren tots se desordenaren, qui per una part, qui per altra tant que mols se desmontaren, y tots infamement fugiren, foren aquí presos alguns, altres en diferents parts de aquí molt distants, per mans de paisans, que com á conills per los bosch, matas, covas y balmas ha quatre dias los van cassant, y tenent ja presa la major part. Rendeixense tant gallines, que hu dells, de mes fama, nom y experiencia, dit lo Callaró de Berga, alias dit Mirassó, lo rendiren dos minyonas fillas del Mas Isern, de la parroquia de Vich, quel acometeren cada una ab una espasa en la ma.*

*Es estada tant gran la commussió dels pobles y paisans, lo repich de campanas y de corns á las veguerías de Vich, de Gerona y Manresa, per totas las parroquias y montanyas, ques estada una trompeta de judici, que eternament sonará en las orellas dels mals efectes.*

*Lo baró de Alés ses mostrat tan galan, y lliberal, com valent, y animós, que deventseli de justicia los cavalls, y tot lo espoli, ho ha deixat alegrement en mans dels paisans quels han presos, y la pressa de hu dells, ha valgut á quil prengué mes de sinch milia lliuras en or, y nol tractaren tant mal, que no li deixassen mil lliuras voluntariament, además de sos vestits, que son molt richs, y no es dels qui vingueren de les trinxeres, que de est siti non venen tant medrats.*

*Lo illustre Sanat de la ciutat de Vich, donant prompte consell, armas, soldats, monicions, diner, y son illustre cap era coronel de totes las companyías, y banderas se ha mostrat ser de romans: puix prudent ha sabut ab honra gran defensarse, y deslliurarse de tant socios de Catalunya, donant, y rendint devot, a agraht lo cor, y voluntat á las dos Magestats, á la Divina ab mil gracias, en solemmes oficis, sermó, y professió, á la humana y cristianíssima, distribuhint entre los soldats que ab llargas marxas acudiren á son socorro, cent dobles en or, donantlos á tot dos grans refreschs, ab que llargament se brindarem, cridaren, visca França, visca lo baró de Alés y visca Vich.*

*La alegría, y contento que ab crits de victoria la celebran donas, y minyons en cada ocasió, que entran presoners en la ciutat, que son moltes, que pochi exemplars se poden trobar en las historias, ab ques veu clarament es estada permissió Divina, pera confusió, y castich dells, y pera desengany, y esmena dels que restant. Doném tots gracias á Deu de haber deslliurada esta ciutat, comarca de Vich, de ser saquejada destruhida, y perdudas las haziendas, vidas y honras, y de haber donat facil, y camí segur á la justicia de tenirla sempre segura de aqueix perill, y humil, y prompta servidora de Nostre Rey Cristianíssim (que Deu guarde) com sempre es estada”.*

**Los noms dels presos catalans, y dels llochs ahont los prengueren son los següents:**

**“En lo terme de Olost, á 12 de Maig.** D. Sebastiá Duran, de Ripoll. D. Joseph Bru, de Barcelona. D. Francisco Ponsich, de Vich. D. Benet Jover, de Barcelona, tinent. D. Joan Baptista Rovira, de Solsona. D. Fructuós Eucurella, de Manresa. Fra Joan Pau, gallego, monjo benito. D. Pere Prim, de Lleyda. D. Joan Prias, de Mataró.

**En Ozor, á 12 de dit.** Lo doctor Vicens Huguet, prebere. D. Joan Descallar, fill de D. Lluís. D. Rafel Febrer, notari de Gerona.

**En lo terme de Roda, á 14 de dit.** D. Joseph Fontanelles, de Vich. D. Onofre Rexach, de Vich, D. Antoni Baranera, de Gurb. D. T. Jofre, de Granollers. D. Antoni Maymir, prebere, de Vich.

**En Sant Quirze de Besora, á 14 de dit.** D. Miquel Vedruna, de Gerona. D. Miquel Vilossa, de Sant Feliu de Guixols.

**En Sant Hipolit, á 14 de dit.** D. Francesc Catllaró, de Berga, dit lo Missaró.

*En la Vila, á 14 de dit.* D. Damiá Saló, de Ripoll. D. Miquel Joan Oliver, de Lleyda. D. Miquel Limós, de Sant Quirze.

*En lo Coll Sacabra, á 14 de dit.* D. Diego Sarriera. D. Miquel Sarriera. D. Francesch Mas, de Sant Quirze. D. Jaume Mas, son germá. D. Francesch Pibatllas, de Vich, dit lo Astallut.

*Castellans y altres nacions presos ab los dits.* D. Pau de Siles, alferes andalus. D. Lopes Vidal, de Barbastro, adjudant. D. Joan Lopes, navarro. D. Joan Ruestra, de Saragoça. D. Joan Guitierres, samorà. D. Francisco Guitierres, de Carrión. D. Martin Lopes, de Barbastro. D. Joseph Lopes, de Almeria. D. Joseph Joan, de Castelló de la Plana. D. Sebastiá Oliver, de Vilanova del Picar. D. Felip Simon, de Sant Mateu, y altres sens los morts.

CANSÓ ALS CASTELLANS Y CATALANS, QUE PENSAREN PENDRE LA CIUTAT DE VICH

*Ab só feta de trompeta  
Una cansó cantarém  
Que ja com altre vegada  
Ab molt solemne embaxada  
Nos manaren, que callem.*

*La gran presa, ab antepresa  
De Vich, la lleal ciutat,  
Oireu, que fer volian,  
Y trançada la tenian  
De lleons, un gran ramat.*

*Viladrau, si nous desplau  
De Monseny, un petit lloch,  
Prop de Sant Sagimon era  
La mes vella llahonera  
Qui traçaba tant mal joch.*

*Sant Hilari, gran armari  
De damas y cavallers,  
Gent de presumida resta  
Pera celebrar la festa  
Enramava los carrers.*

*En Arbucias, las astucias,  
Que roqueras las pensa,  
Un doctor de la Audiencia  
Mort, ab molta violencia,  
Verdaderas las trobá.*

*En Taradell, un aucell,  
Que prest fará cloch, y piu,  
Y en sa casa parant rams  
Ab ensas, y bells reclams  
Altres molts junta en son niu.*

*En estos llochs, ab mals jochs  
La ruhina molt infel,  
De tot Vich, ab gran matança  
Dels bons servidors de França  
Se tractaba mort cruel.*

*Aquí lleons, y bribons,  
Que tots junts fan un partit,  
De las trinxeras venint,  
Anant, y tornant sovint  
Ha temps que tenian crit.*

*Com á Judas, ab ajudas  
De cavalls, y miquelets  
An alguns que estaven dins  
De Vich, traidorosos fins,  
Los pactes tenian fets.*

*Ells confian, y refian,  
Y prometen, que paisans  
A milanars desta terra,  
Tots cansats, ja de la guerra  
Junt ab ells mouran las mans.*

*Ja Mortara, no repara  
Dar los cabos castellans,  
Y que munten per Monseny  
Los cavallers de poch seny,  
Y fugitiu catalans.*

*Ells muntaren, arribaren  
En lo lloch de Viladrau,  
Poc apres ab gran tropell  
Entraren en Taradell  
Aquí sels girá lo dau.*

*La vinguda ja sabuda  
De ministres diligents,  
Á mussur de Sant Andreu,  
Y regent, feren correu  
Alçant batlles somatents.*

*Cridant arma, alarma, alarma,  
Los de Vich vuit escuadrons,  
Ordenats per la defensa  
Animosos per ofensa  
Hisqueren contra llaons.*

*Ab pujança, sens tardança  
De cavalls, de infans armats  
Alés, Sala, Tort pujaren  
Sabut aço prest dexaren  
Los de Taradell los prats.*

*Ells com sol, perque nols vol  
Viladrau, molt admirats,  
Y fentne gran maravella  
Prop la casa Despinzella  
Se retiran espantats.*

*Tenint nova, ab certa prova,  
Que de Alés nostre patró,  
Ab gran gent en Taradell  
Es entrat, tenint consell,  
Que temen lo gran baró.*

*Y ab despit, cap á la nit  
Ab pluja, broma y foscor  
Los miquelets, y cavalls  
Dividits per alts, y valls  
Fugiren ab gran terror.*

*Ab la fosca, qui sembosca,  
Qui fuig, y qui resta pres,  
Los cavalls ab fuga vana  
Per Osona, la gran plana  
Passan fins á Lluçânes.*

*Ab alcans, ab gran avans  
Del gran Baró son seguits,  
Per los rastre, per los fanchs,  
Y dins torrents, y barranchs,  
infamement son rendits.*

*Foren presos, per pagesos,  
Per donas, y per pastors,  
Y verense en tals apretos,  
Que dexaren los coletos  
Estos grans conquistadors.*

*Per tot sonan, y resonan  
Los ecos dels encontorns,  
De Gerona, de Manresa,  
De la terra mes estesa  
De campanas, crits, y corns.*

*Totom crida, fora mida  
Ab grans crits, y grans clamors  
Los quels cercan, los quels cassan,  
Aquí son, pera quí passen,  
Visca el Rey, muyran traidors.*

*Cada dia, ab alegria  
Tants ne portan dins de Vich,  
De belitres, y perversos  
De termes, y llochs diversos  
Que per tans los noms no dich.*

*Sols sexorta, molt importa,  
Sino seria mes mal,  
Que rectos ab diligencia,  
Fassan los de la Audiencia  
Servir lo garrot, y pal.*

*De la terra sis desterra  
Al cel lo traidor ques pren,  
Be tindrem ab tal victoria,  
Acabada la memoria  
Dels mals efectes, Amen.*

El text és prou eloqüent. No cal afegir res més sobre el caràcter, les maneres i les formes d'un bàndol i de l'altre.

Barcelona, desembre de 1993